

BARCELONA

1900

POSTALS DE HAUSER Y MENET
1894 - 1905

Lluís Permanyer

efadós®

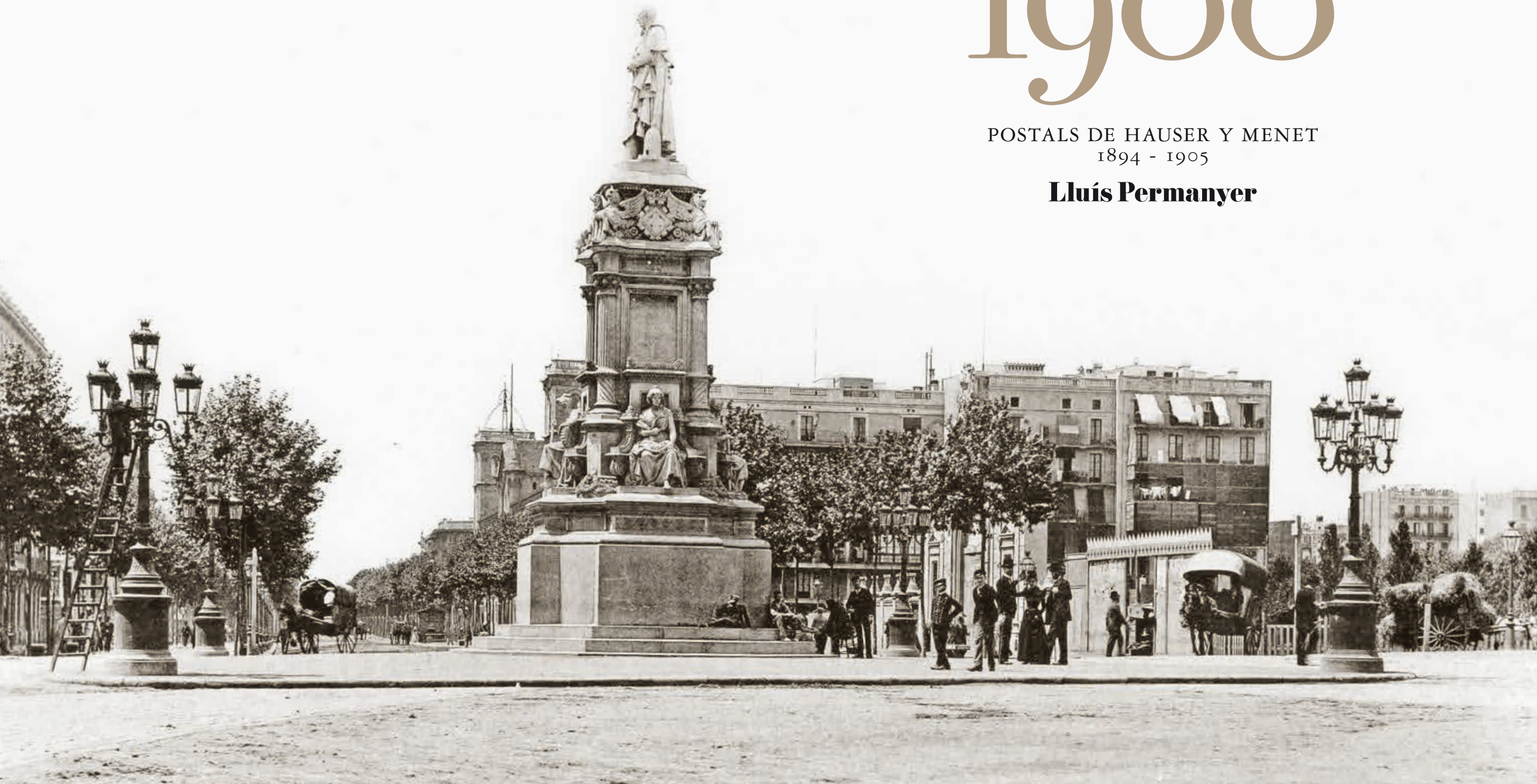
**Ajuntament
de Barcelona**

BARCELONA

1900

POSTALS DE HAUSER Y MENET
1894 - 1905

Lluís Permanyer

Primera edició: setembre del 2014

- © dels textos: Lluís Permanyer Lladós
- © de la biografia de Hauser y Menet: Ramon Pla Marco
- © de les fotografies: Hauser y Menet (ed.)

© d’aquesta edició: Editorial Efadós
i Ajuntament de Barcelona

Editorial Efadós

Carrer d’Edison, 3 · Nau A · Pol. Ind.
les Torrenteres
08754 El Papiol (Barcelona)
Telèfon 936 731 212
efados@efados.cat
www.efados.cat

Ajuntament de Barcelona

Publicacions de l’Ajuntament de Barcelona
www.bcn.cat/publicacions

**Consell d’Edicions i Publicacions
de l’Ajuntament de Barcelona**

Jaume Ciurana i Llevadot, Marc Puig i Guàrdia,
Jordi Martí i Galbis, Jordi Joly i Lena, Vicent
Guallart i Furió, Àngels Miret i Serra, Marta
Clari i Padrós, Miquel Guiot i Rocamora, Albert
Ortas Serrano, Josep Lluís Alay i Rodríguez, José
Pérez i Freijo, Pilar Roca i Viola
www.bcn.cat/publicacions

© de la col·lecció Targeta Postal:
Editorial Efadós

Idea original
Editorial Efadós

Disseny gràfic i maquetació
Editorial Efadós

Reproduccions fotogràfiques
Editorial Efadós

Assessorament lingüístic
Neus Doncel Saumell

Procedència de les imatges i postal
Les imatges formen part de les fototípies i postals
editades per Hauser y Menet, col·lecció de la qual
té cura Ramon Pla Marco.

ISBN Editorial Efadós: 978-84-15232-74-2
ISBN Ajuntament de Barcelona: 978-84-9850-572-6
Dipòsit legal: DLB 15160-2014

Imprès a Catalunya
Tota forma de reproducció, distribució, comunicació pública
o transformació d’aquesta obra només pot ser realitzada amb
l’autorització dels seus titulars, salvant l’excepció prevista per
la llei. Si necessiteu fotocopiar o escanejar algun fragment
d’aquesta obra, dirigiu-vos a Cedro (Centre Espanyol de Drets
Reprogràfics) - www.cedro.org.

ÍNDEX

Tota una història escrita a les postals.		Plaça de Catalunya	102
La biografia de Hauser y Menet ...	9	Plaça d’Urquinaona	110
Barcelona es consolida		Ronda de Sant Pere	113
i es modernitza	23	Carrer de Bailèn	116
El port	27	Carrer d’Aragó	116
Passeig de Colom	44	La Rambla	118
Pla de Palau	59	Plaça Reial	131
Parc de la Ciutadella	60	Plaça d’Espanya	134
Passeig de la Indústria	74	Avinguda del Paral·lel	137
Passeig de Pujades	77	Ronda de Sant Antoni	138
Passeig de Lluís Companys	84	Plaça de la Universitat	140
Carrer de Nàpols	89	Gran Via de les Corts Catalanes	144
Passeig de Sant Joan	90	Carrer de Balmes	150
Plaça de Sant Jaume	94	Rambla de Catalunya	152
Plaça de Santa Maria	96	El passeig de Gràcia	154
Plaça de la Catedral	97	Carrer Gran de Gràcia	161
Portal de l’Àngel	99	El Tibidabo	162

La plaça del Rei (de l'esquerra a la dreta)

1900

BARCELONA
PLAÇA DEL REI

La plaça del Rei oferia un aspecte que potser costa una mica de reconèixer, amb els arbres, una columna del temple d'August i una font amb pretensió artística. Per si no fos prou, edificis nobles com la capella de Santa Àgata o el palau Reial mostren uns afegits constructius no gens respectuosos. Tot plegat era la conseqüència que fins feia poc el gòtic no agradava.

XAVIER TRIAS

Alcalde de Barcelona

Cada vegada que mirem una fotografia antiga, aquesta desprèn alguna cosa magnètica i hipnòtica. Però és quan mirem una fotografia centenària de la nostra ciutat, com les que mostra aquest llibre, que veiem més enllà de la imatge i descobrim que el nostre voltant no sempre ha estat tal com el coneixem avui.

Allà on ara hi ha una avinguda, hi havia un bosc; en aquell racó del port s'hi va amagar una tranquil·la cala, i on ara hi ha un bulliciós centre urbà, abans hi havia masos envoltats de camps treballats. Tot això conforma una sensació impactant amb la qual es barreja una estranya nostàlgia pel nostre passat que no vam arribar a conèixer.

Hauser y Menet, els autors de les fotografies, ens mostren la consciència que es tenia a la Barcelona del 1900 sobre la importància dels grans canvis, del progrés i de les transformacions urbanes que es produïen en una gran ciutat com la nostra.

A través d'aquest extens recull de postals, moltes d'elles inèdites, en Lluís Permanyer, les cròniques del qual mai no ens cansarem de llegir, ens parla d'aquella Barcelona antiga i efervescent que coneix tan a fons. Mentrestant, assaborim el record d'aquells temps que ja formen part d'un passat remot.

Va costar una mica que la postal servís per expansionar i trametre els sentiments de turistes i viatgers dedicats a contemplar amb admiració ciutats, pobles o paisatges desconeguts. I la postal complia aquest servei molt millor que una carta freda i funcional. La fotografia aportava un element informatiu de primera qualitat i, passats els anys, facilitava el record.

TOTA UNA HISTÒRIA ESCRITA A LES POSTALS

LA BIOGRAFIA DE HAUSER Y MENET

per Ramon Pla

L'empresa d'arts gràfiques Hauser y Menet comença la seva activitat el 1890. Els inicis d'aquesta història comencen quan la galeria Sociedad Artística Fotográfica, comercialitzadora de fotografies, contracta l'expert suís Adolf Menet Kursteiner. Aquest vivia a París i va gestionar la incorporació del seu compatriota Oscar Hauser Muller. Hi havia una forta competència en el camp de les arts gràfiques a l'àrea germànica i les impremtes, cap a finals del segle XIX, tenien la necessitat de renovar la maquinària amb models més ràpids i rendibles.

Una vegada acabat el contracte amb la galeria artística, Menet i Hauser s'independitzen i s'estableixen en un pis del carrer Desengaño, 11, de Madrid. Publiquen, en fototípia, làmines amb vistes de monuments i llocs emblemàtics de diferents ciutats.

No van estar gaire temps en aquest local i aviat es traslladaren al carrer Ballesta, 11, de Madrid. Veient les bones perspectives del negoci funden la Sociedad Regular Colectiva amb un capital de 50.000 pessetes, xifra força important en aquella època, i compren una màquina de fototípia que feren servir durant seixanta anys.

Per problemes de salut, Oscar Hauser torna a Suïssa. Al seu retorn decideixen traslladar-se al número 28 del mateix carrer Ballesta i compren una segona màquina de fototípia.

Un dels primers treballs comercials de Hauser y Menet va ser la publicació de fototípies en làmines com la imatge de la pàgina 6, titulada «Plaza del Rey», amb el número 269, datada el 1893. La imatge, amb unes mides de 21 x 15,4 centímetres, va impresa sobre una cartolina de 32 x 25,4 centímetres.

La casa Hauser y Menet va ser el primer establiment que va editar i imprimir targetes postals il·lustrades a Espanya. La més antiga que es coneix és una postal amb el títol «Recuerdo de Madrid», amb quatre imatges de la ciutat, circulada de Madrid a Barcelona el 21 d'octubre del 1892 amb un revers amb lletres gòtiques.

Entre el 1892 i el 1895 van editar postals de Barcelona. La postal més antiga de Barcelona que es coneix va sortir dels seus tallers; és com la postal de la pàgina del costat, que és de l'estil «Gruss aus...», «Record de...». Conté quatre vinyetes de la ciutat i va ser escrita el 19 de desembre del 1894. A partir del 1897 començaren la seva sèrie general numerada amb postals de moltes ciutats i pobles de l'Estat, entre les quals hi havia les imatges més vistes de Barcelona. Editaren postals i sèries de temes diversos, entre les quals cal destacar les de la revista il·lustrada *Blanco y Negro*, i la titulada «Corrida de toros». A més a més de les postals de Barcelona reproduïdes en aquest llibre, van editar-ne de Montserrat, Vilanova i la Geltrú, Martorell, Tarragona, Poblet i Lleida.

L.D.

Ramon Perez Abril

Beatos 13-2º

Cartagena
(Murcia)

La major part de les fotografies que van fer servir per il·lustrar les postals van ser fetes per Hauser y Menet, i els seus col·laboradors. Només en alguns casos puntuals van utilitzar clixés d'altres professionals. No es coneixen els noms ni dels uns ni dels altres. Confiem que futurs investigadors puguin donar-nos-en més informació. També van imprimir postals per a altres editors de tot Espanya. En destaquen Landaburu Hermanas de Biscaia i editors d'Alacant, Cartagena, Salamanca i València.

A finals del segle XIX, diverses empreses que prengueren la iniciativa d'editar vistes dels nostres monuments i ciutats les havien de fer imprimir a l'estranger, ja que aquí no hi havia professionals ni maquinària per obtenir una bona qualitat. Alemanya, Àustria, Suïssa i França anaven al capdavant, i hem de reconèixer i agrair la iniciativa d'Adolf Menet i Oscar Hauser d'establir-se entre nosaltres i donar una forta empena a l'edició i la comercialització de la targeta postal il·lustrada. A Barcelona i a altres indrets de l'Estat s'establiren després altres impressors estrangers aprofitant la seva experiència tècnica i comercial, cosa que féu que alguns d'ells també es dediquessin a l'edició i la comercialització en un moment en què a casa nostra creixia l'afecció per col·leccionar postals i enviar-ne als amics i familiars. Va créixer, d'una manera notable, l'intercanvi entre col·leccionistes d'altres ciutats del país i de l'estranger.

En un escrit del 1903, Carreras i Candi parla de la situació en aquells moments i en destaca la producció de la casa Hauser y Menet: «Del crecimiento y desarrollo de tal comercio, hoy extendido a todos los rincones de España, se tendrá ligera idea consignando que, los Sres. Hauser y Menet, que en el transcurso de 1892 sólo vendieron unas quinientas tarjetas ilustradas, diez años después, o sea en el 1902, cuentan con una colección de 1.300 tarjetas diferentes y un tiraje que no baja de

500.000 tarjetas mensuales. Y téngase en cuenta que dicha casa no es única, ni mucho menos, en confeccionar y emitir postales ilustradas.»

Aquestes dades són anotades en plena edat d'or de la targeta postal, que es pot datar entre el 1892 i el 1910. Va ser una època en què la varietat d'imatges de vistes i de monuments, la rapidesa en la circulació a través del correu postal i la incorporació de dibuixants i d'alguns pintors que també il·lustraren targetes, en plena època creativa del Modernisme, van fer que el comerç i la difusió de les postals s'estenguessin ràpidament i àmpliament arreu. El fet que cada postal es reproduís en grans quantitats n'abaratí el preu de compra i les va posar a disposició de molta gent. No eren abundants les persones que disposaven d'una càmera fotogràfica per captar imatges. Les postals es podien comprar en estancs, basars i en alguns hotels, i el franqueig era inferior al d'una carta ordinària.

El promotor de la targeta postal Salvador Duran i Bori, en un article publicat al *Boletín de la Tarjeta Postal Ilustrada* del maig del 1901, explica la importància en els aspectes culturals i educatius: «La tarjeta postal ilustrada, hace poco desconocida, es sin duda alguna elemento para el comercio, para el arte y para la industria; pero quizás es mayor la influencia que ejerce y ejercerá sobre la cultura y fraternidad de los pueblos [...] La tarjeta postal satisface todos los gustos y sentimientos; todo está escrito y compendiado en ella; mediante la tarjeta postal ilustrada se estudia y aprende geografía, historia, mitología, indumentaria, heráldica, etnografía y arte: se conocen los personajes de cada país y se conmemoran hechos importantes, dejando señales indelebles de su paso. La tarjeta postal se enseñoera de todo.»

Contribuí a la seva expansió la creació d'associacions de col·leccionistes que fomentaren i expandiren l'interès per les postals i el seu intercanvi.

Revers amb escut i textos en negre. Inici de la comercialització massiva de postals. Editades el 1897.

Revers amb escut i textos en vermell. Editades el 1898.

Revers amb escut i textos en verd. Editades el 1899.

Desapareix l'escut d'Espanya. Revers amb textos en blau. Editades el 1900.

Desapareix l'escut. Revers amb textos en blau. També en verd, gris i marró. Editades el 1901.

Revers amb textos en gris, i també en salmó i verd. Editades el 1901.

Revers amb textos en verd. Editades el 1901.

Revers amb textos en castany, blau i gris. Editades el 1902. Van tenir una tirada curta.

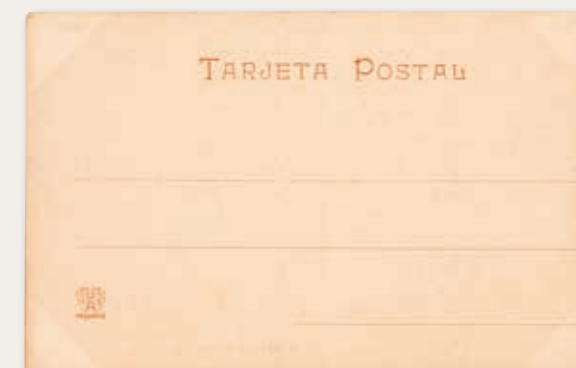
Revers amb textos i logotip en blau i verd. Editades entre el 1902 i el 1903.

Revers amb textos i logotip en blau i castany. Editades el 1904.

Revers amb únic text de «Tarjeta postal» i sense línies. Textos en Castany i negre. Editades al gener del 1905.

Revers amb textos i logotip en castany. Editades a finals de 1905. Són les darreres amb el revers sense dividir.

A Barcelona es va fundar la Sociedad Cartófila Española «Hispania» (SCE) els primers mesos del 1901 i va arribar a tenir 900 socis. Va editar la revista mensual *España Cartófila* a partir del juliol del 1901, que es publicà fins al 1910. El seu primer president fou l'empresari provinent del món de la fotografia Lluís Bartrina, soci número dos, que dirigí la revista.

Oscar Hauser, que era l'especialista tècnic en l'etapa inicial, torna a tenir problemes de salut i s'estableix definitivament a Suïssa. Es deslliga de la societat i aquesta es dissol al setembre del 1919. Manté la propietat amb el mateix nom Adolf Menet, que mor el 1927. El seu fill, Adolfo Menet Alonso, decideix formar societat amb Francisco Pérez Linares, tècnic de la casa. Al març del 1939, a les acaballes de la Guerra Civil, mor Menet fill a causa de l'explosió d'un obús. Linares queda com a propietari de la societat. El 1950, seixanta anys després, finalitza la impressió en fototípia. L'any 1959 es transforma en societat anònima i, per desgràcia de la targeta postal i de la cartofília,

desapareixen els arxius i la documentació. Durant la Guerra Civil, els tallers restaren tancats i reiniciaren l'activitat una vegada finalitzà el conflicte.

La persona que més ha investigat sobre la casa Hauser y Menet és el col·leccionista i investigador cartòfil Martín Carrasco Marqués. Autor de diferents estudis i publicacions sobre postals del segle XIX i principis del segle XX, el seu llibre *Catálogo de las primeras tarjetas postales de España impresas por Hauser y Menet. 1892-1905* va rebre el premi Desmond Chamberlain al millor estudi d'Europa de tema cartòfil del 1992. Cal destacar el seu estudi sobre els diferents reversos de les postals que van editar Hauser y Menet. Els anteriors al 1897 són considerats de la primera època.

Del 1897 al 1905 van fer servir 18 reversos diferents, una mostra es pot veure a les dues pàgines anteriors. L'any 1897, la casa Hauser y Menet comença la comercialització massiva de les targetes postals. Els reversos anteriors van ser proves d'una tirada curta, cosa que fa difícil que puguin ser trobades pels col·leccionistes.

Aquest any 2014 es compleixen 145 anys de la posada en circulació de la primera targeta postal al món. El 25 de setembre del 1869 es publicà a Àustria el decret de creació de la primera targeta postal i va començar a circular el mes d'octubre d'aquell mateix any. Portava el segell imprès i no tenia cap imatge. El revers era solament per posar l'adreça.

És de justícia retre homenatge als pares de la targeta postal i a tots aquells fotògrafs, editors i impressors que al llarg de quasi un segle i mig han immortalitzat amb les seves imatges els nostres pobles, costums, monuments, esdeveniments, oficis i mitjans de treball i de vida. Aquests documents gràfics permeten reconstruir per a generacions futures com ha estat la nostra cultura i civilització durant aquest període de temps.

A la pàgina anterior, la seu de Hauser y Menet, l'empresa editora de les postals. A la part superior esquerra d'aquesta pàgina, l'anunci comercial a la publicació *España Cartófila* (novembre 1901). Anvers i revers de la postal número 56, del 1897. Aquest revers només s'ha trobat a les postals de Barcelona. A les primeres postals, l'envers només ocupava la meitat de la targeta.